

Synpunkter på finanspolitiken

Lars Calmfors

Finansutskottet 4/12-98

”Conventional wisdom” om stabiliseringspolitiken

- Det är i första hand penningpolitiken som ska stabilisera konjunkturen
- Skepsis mot aktiv (diskretionär) finanspolitik i detta syfte
 - risk för felaktig tajming
 - risk för att expansiv “bias” leder till successiv försvagning av de offentliga finanserna

Finanspolitiska rådets rapport 2008

- Generell skepsis mot aktiv finanspolitik
- Men sådan kan vara motiverad i exceptionella situationer (också regeringens inställning i VÅPen)

Dubbla kriterier

1. Stora konjunkturstörningar
2. Finanspolitiken ska kunna åstadkomma något mer än vad penningpolitiken ensam kan göra

Den nuvarande situationen är exceptionell

- BNP-gap 2009 runt fyra procent
- Penningpolitiken mindre effektiv än normalt

Hur minimera riskerna för de offentliga finanserna?

- Tillfälliga (tidsbegränsade) stimulanser
- Tidigareläggning av planerade permanenta reformer
- Begränsad storleksordning på stimulanspaket:
15 –25 mdr kr
- Fortfarande strukturellt budgetsaldo runt 1 procent av BNP

Offentliga investeringar

- Starka multiplikatoreffekt (över ett?)
 - inriktning mot svenskproducerade varor och tjänster
- Men hur fort kan de ökas?

Offentlig konsumtion – statsbidrag till kommuner och landsting

- Tendens till procyklisk utveckling för den kommunala konsumtionen
 - ökningstakten går ner (från 1,5 till 0,7 procent enligt Kommuner och Landsting förmodligen alltför optimistiska prognos)
- Hög multiplikator (över ett?)
- Risk för sparande i kommuner och landsting
 - men i så fall försvagas inte den konsoliderade offentliga sektorns finanser

Inkomstskatter och transfereringar

- Mer läckage till sparande och import
 - multiplikator runt 0,5?
 - mer effektiv åtgärd ju starkare de offentliga finanserna är i utgångsläget
- Högre multiplikatorer om fokusering på låginkomstgrupper med hög konsumtionsbenägenhet
 - extra barnbidrag
 - extra studiemedel
 - extra pensionstillskott
 - generell inkomstskattesänkning för låginkomsttagare

Tillfällig momssänkning

- Högre multiplikator än inkomstskatten
 - ökning av köpkraft plus omfördelning i tiden
- Men svårt tajma rätt
 - konsumtion faller före och efter
- Fungerar bäst om kort och djup lågkonjunktur

Lägre arbetsgivaravgifter

- Kan vara olämpligt minska inflationstakten om vi får deflationssituation eller mycket låg inflation
 - realräntan höjs

Mer resurser till arbetsmarknadspolitiken

- Volymerna kan ökas utan att vi når 90-talsnivåerna
 - gäller inte minst den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen
- Programmedel bör inte reserveras bara för långtidsarbetslösa
- Men undvik jättesatsningar och inlåsning i företagen!

Lämplig kombination av åtgärder

- Offentliga investeringar + högre statsbidrag till kommunerna + extra bidragsutbetalningar
- Tillfällig momssänkning är dyr även om den bara gäller 25-%-nivån
 - möjligen innan andra åtgärder sätts in
 - svårt se varför omöjligt med tillfällig sänkning (jfr Storbritannien)

Alternativ syn på importläckage

- Internationell samordning kan krävas för att få optimal politik
 - risk för alltför små stimulanser om inte de positiva verkningarna för andra länder beaktas
- Länder med goda offentliga finanser kan ha större ansvar för att motverka global recession än andra

Asymmetriska risker

- Risk ta i för mycket
- Men också risk att lågkonjunkturen leder till kumulativ nedåtgående process
- För expansiv finanspolitik kan motverkas genom räntepolitiken
- Men inte säkert att för kontraktiv finanspolitik kan motverkas genom lägre räntor

Ingen motsättning mellan att anse att
långsiktig sysselsättning bör främjas genom
strukturella reformer och att efterfrågebortfall
bör mötas genom efterfrågestimulanser

Lärdomar av nittiotalskrisen

- Risk att budgetunderskott drar iväg
- Risk att hålla fast vid normer i fel läge
- Ett huvudskäl för ett strikt finanspolitiskt ramverk och goda offentliga finanser är just att ha finanspolitisk handlingsfrihet i krislägen
- Däremot skäl för oro över de stora budgetunderskotten i t ex USA, Storbritannien och Frankrike